

Sygn. akt IV Ca 475/15

POSTANOWIENIE

Dnia 6 listopada 2015 r.

Sąd Okręgowy w S. IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym :

Przewodniczący SSO Mariola Watemborska (spr.)

Sędziowie SO: Elżbieta Jaroszewicz, Maria Cichoń

Protokolant: sekr. sądowy Kamila Wiśniewska

po rozpoznaniu w dniu 30 października 2015 r., w S.

na rozprawie

sprawy z wniosku (...) Spółki Akcyjnej w G.

z udziałem J. T. (1), J. T. (2), M. T. i P. T.

o zasiedzenie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawcy od postanowienia Sądu Rejonowego
w S. z dnia 27 listopada 2013 r. sygn. akt IX Ns 1060/12

postanawia:

1. oddalić apelację w całości;
2. zasądzić od wnioskodawcy (...) Spółki Akcyjnej w G. na rzecz uczestników postępowania J. T. (1), J. T. (2), M. T. i P. T. solidarnie kwotę 1717 zł (jeden tysiąc siedemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego i kasacyjnego;
3. nakazać zwrot spełnionego świadczenia ze S. S. na rzecz uczestników postępowania J. T. (1), J. T. (2), M. T. i P. T. solidarnie w kwocie 1499,74 zł (jeden tysiąc czterysta dziewięćdziesiąt dziewięć złotych 74/100);
4. nakazać (...) Spółce Akcyjnej w G. zwrot uczestnikom postępowania J. T. (1), J. T. (2), M. T. i P. T. spełnionego przez nich świadczenia w kwocie 786 zł (siedemset osiemdziesiąt sześć złotych);
5. nakazać ściągnąć od wnioskodawcy na rzecz S. S. kwotę 400 zł (czterysta złotych) tytułem brakujących kosztów sądowych

Sygn. akt IV Ca 475/15

UZASADNIENIE

(...) S.A. w G. wniosła o stwierdzenie, iż nabyła z dniem 8.05.2006r. przez zasiedzenie służebności przesyłu, obciążające nieruchomości, stanowiące własność J. T. (1), J. T. (2), M. T. i P. T., położone w W., stanowiące działki ewidencyjne o numerach (...), dla których Sąd Rejonowy w S. prowadzi księgi wieczyste KW nr (...)/, (...), polegające na prawie korzystania z nieruchomości obciążonych przez utrzymanie, konserwację, naprawę i eksploatację słupów i linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV oraz wejście i wjazd na nieruchomość obciążoną, w każdej chwili

w okresie trwania służebności, w celu wykonywania niezbędnych robót związanych z utrzymaniem, konserwacją, naprawą i eksploatacją linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV, w szczególności wejścia i wjazdu na teren nieruchomości obciążonej sprzętem, w tym także sprzętem ciężkim (takim jak samochody ciężarowe i koparki).

Uczestnicy postępowania J. T. (1), J. T. (2), M. T. i P. T. wnieśli o oddalenie wniosku z tym uzasadnieniem, że w ich ocenie nie upłynął jeszcze okres zasiedzenia służebności przesyłu, gdyż przedmiotowa linia została przebudowana i faktycznie włączona do majątku zakładu energetycznego dopiero w 1991r. Dodatkowo uczestnicy podnieśli, że przed upływem terminu zasiedzenia wytoczyli powództwo o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, a tym samym przerwali bieg zasiedzenia służebności.

Postanowieniem z dnia 27 listopada 2013r. Sąd Rejonowy w S. oddalił wniosek oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania na zasadzie art. 520 § 2 k.p.c., uznając, że wnioskodawczyni powinna ponieść koszty zastępstwa prawnego uczestników postępowania oraz koszty wynagrodzenia biegłego, tymczasowo poniesione przez Skarb Państwa.

Rozpoznający sprawę w I instancji Sąd Rejonowy w S. ustalił, że w (...) uczestnicy J. T. (1) i J. T. (2) wystąpili do poprzednika prawnego wnioskodawczyni o wybudowanie linii, zasilającej m.in. ich zakłady. Uczestniczka postępowania wyraziła zgodę na lokalizację stacji transformatorowej na działce (...), a teren stacji miał zostać wyгородzony i jednocześnie miał zostać zapewniony bezkolizyjny dostęp oraz dojazd do stacji. Nadto zapewniono możliwość przejścia przez teren działki linii kablowej do innych odbiorców.

Na powyższe wyraził zgodę Zakład (...), przy czym uczestnicy zostali zobowiązani do wybudowania ich kosztem i staraniem stacji transformatorowej, linii napowietrznej 15 kv oraz linii nn. W związku z powyższym, decyzją N. K., udzielono prawa wstępu na nieruchomości w celu budowy przedmiotowych linii. Uczestnicy zaś zakupili od zakładu stację transformatorową i wybudowali linie energetyczne, których odbioru technicznego oraz przekazania do eksploatacji dokonano w dniu 5.08.1986r.

Zakład energetyczny rozpoczął dostarczanie energii elektrycznej, a w miarę potrzeby dokonywał oględzin, zarówno linii energetycznych, jak i stacji transformatorowej (lata 1988- 1989 r.), przeprowadził kapitalny remont linii 0,4 kV (1991r.), podłączył nowych odbiorców, wymienił stację transformatorową na stację o większej mocy oraz przeprowadził przez działkę nr (...) nową linię energetyczną.

Sąd I instancji ustalił także, że uczestnicy postępowania wytoczyli przeciwko wnioskodawczyni powództwo o bezumowne korzystanie z przedmiotowych nieruchomości w sprawie zadekretowanej pod sygnaturą akt IX C 258/09.

Mając tak ustalony stan faktyczny sprawy Sąd w pierwszej kolejności odniósł się w swych rozważaniach prawnych do dyspozycji art. 292 k.c., wskazując, że służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia, a ponieważ przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie należy stosować odpowiednio, podniósł także, iż zastosowanie w niniejszej sprawie znajduje przepis art. 172 k.c., określający wymagany ustawą upływ oznaczonego czasu (dwudziestu lub trzydziestu lat) posiadania służebności do stwierdzenia jej zasiedzenia. Zaakcentował przy tym, że posiadanie służebności powinno być nieprzerwane, zaś sam bieg zasiedzenia rozpoczyna się od momentu, w którym posiadacz służebności przystąpił do korzystania z trwałego i widocznego urządzenia. Dodał również, że wymagany dla zasiedzenia okres czasu posiadania służebności zależy od dobrej lub złej wiary posiadacza.

Na tej podstawie Sąd Rejonowy skonstatował, że posiadacz służebności gruntowej nabywa służebność, jeżeli ją posiadał nieprzerwanie od lat dwudziestu, jako posiadacz w dobrej wierze, a jeżeli uzyskał posiadanie w złej wierze, do nabycia służebności przez zasiedzenie wymagany jest upływ lat trzydziestu. W ocenie Sądu, decydującą okolicznością dla przyjęcia dobrej wiary jest chwila uzyskania posiadania i dlatego późniejsze od tej chwili okoliczności powodujące, że posiadacz służebności stał się posiadaczem w złej wierze, nie mają już znaczenia i nie powodują przedłużenia terminu do lat 30.

Następnie Sąd I instancji zważył, że do jego oceny należało ustalenie, czy poprzednik prawny wnioskodawczyni był posiadaczem służebności w dobrej, czy w złej wierze. Zdaniem Sądu, sama zgoda właściciela na korzystanie z jego nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści określonej służebności, nie może zostać uznana za uzasadniającą przyjęcie dobrej wiary posiadacza tej służebności, jeśli nie wynika ona z oświadczenia sporządzonego w formie aktu notarialnego. Sąd meriti odwołał się w szczególności do uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 1991r. (III CZP 108/91, publ. OSNCP 1992, nr 4, poz. 48), mającej moc zasady prawnej, a wskazującej, że osoba, która weszła w posiadanie nieruchomości na podstawie umowy, mającej na celu przeniesienie własności, zawartej bez zachowania formy aktu notarialnego, nie jest samoistnym posiadaczem w dobrej wierze.

Poczynione przez Sąd Rejonowy merytoryczny rozważania pozwoliły temu Sądowi na dokonanie oceny okoliczności, w jakich poprzednik prawny wnioskodawczyni wszedł w posiadanie służebności i uznanie ich za niepozwalające na przyjęcie dobrej wiary. Podniósł między innymi, że ani zgoda J. T. (2), ani też oświadczenia J. T. (1) nie zostały zawarte w formie aktu notarialnego. Ponadto, zdaniem Sądu I instancji, również decyzja N. w K., udzielająca zezwolenia na wejście na nieruchomości, nie konstituowała prawa do korzystania z nieruchomości przez poprzednika prawnego wnioskodawczyni, a jedynie mogła świadczyć o tym, że przedmiotowe linie energetyczne zostały wybudowane zgodnie z prawem. Odwołując się zaś do tezy Sądu Okręgowego w S., wyrażonej w innej sprawie przeciwko wnioskodawcy (uzasadnienie wyroku SO w S. wydane sprawie IV Ca 210/08) wyjaśnił, że pozwolenie na budowę nie stanowi tytułu prawnego do nieruchomości.

Nadto Sąd Rejonowy skonstatował, że uczestnicy postępowania nie zostali pozbawieni prawa do nieruchomości, ani nie zostali wywłaszczeni. W jego ocenie powyższe ustalenia wskazują jednoznacznie, że przedstawione decyzje przez wnioskodawczynię nie udzielały jej poprzednikowi prawnemu tytułu prawnego do nieruchomości, na której posadowiono linie energetyczne i dlatego zobowiązana była wylegitymować się stosowną umową, zawartą z właścicielem, aby móc powoływać się na okoliczność, iż jest samoistnym posiadaczem nieruchomości w dobrej wierze. Dodał także, odnosząc się do stanowiska Sądu Najwyższego, wyrażonego w uzasadnieniu wyroku z dnia 18.10.2000r., VCKN 122/2000, że również przepis art. 70 ust. 2 ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości nie odnosi się generalnie do zasad korzystania przez zakłady energetyczne z cudzych nieruchomości, na których znajdują się urządzenia przesyłowe, ani nie wyłącza możliwości rozliczeń pomiędzy zakładami, a właścicielami nieruchomości. Przepis ten obciąża jedynie właścicieli nieruchomości obowiązkiem udostępniania terenu w zakresie koniecznym do wykonania czynności związanych z eksploatacją i konserwacją urządzeń.

Z powyższych względów Sąd I instancji stwierdził, że wnioskodawczyni nie przedstawiła żadnego dokumentu, z którego wynikałoby, iż jest samoistnym posiadaczem nieruchomości uczestników w dobrej wierze. Z kolei brak po stronie wnioskodawczyni takiego dokumentu, wobec wcześniej przytoczonego orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 25.11.2008r., II CSK 346/2008, doprowadził Sąd Rejonowy do przyjęcia, że posiadanie przez wnioskodawczynię nieruchomości uczestników było posiadaniem w złej wierze i, że zasiedzenie służebności przesyłu mogłoby nastąpić dopiero po upływie 30 lat. Licząc zaś ten okres od 1986 r., Sąd Rejonowy uznał, że konieczny czas do nabycia przez zasiedzenie służebności przesyłu jeszcze nie upłynął.

Z powyższym rozstrzygnięciem nie zgodził się wnioskodawca, który zaskarżając je apelacją w całości podniósł następujące zarzuty naruszenia:

- art. 7 k.c. w zw. z art. 172 § 1 k.c. i art. 292 k.c. przez uznanie, że poprzednik prawny wnioskodawczyni wszedł w posiadanie służebności w złej wierze i na tej podstawie ustalenie 30-letniego okresu posiadania służebności, koniecznego do stwierdzenia zasiedzenia;
- art. 341 k.c. w zw. z art. 352 k.c. poprzez ich niezastosowanie i ustalenie, że posiadanie przez poprzednika prawnego wnioskodawczyni służebności przesyłu było niezgodne z prawem i na tej podstawie przyjęcie złej wiary wnioskodawczyni;

- art. 172 k.c. w zw. z art. 292 k.c. przez przyjęcie w zaskarżonym postanowieniu, że poprzednik prawny wnioskodawcy nie był posiadaczem w dobrej wierze ze względu na nabycie posiadania bez uzyskania oświadczenia uczestnika w formie aktu notarialnego;

- art. 234 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 7 k.c. oraz w zw. z art. 341 k.c. i art. 352 § 2 k.c. poprzez uznanie, że wejście w posiadanie służebności przez poprzednika prawnego wnioskodawcy było niezgodne z prawem oraz, że poprzednik prawny wszedł w posiadanie tej służebności w złej wierze, pomimo domniemań prawnych, wynikających z przywołanych przepisów, którymi z mocy art. 234 k.p.c. Sąd I instancji był związany;

- art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. w z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez niewyjaśnienie przez Sąd wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a mających znaczenie dla ustalenia dobrej wiary poprzednika prawnego wnioskodawcy w chwili wejścia w posiadanie służebności przesyłu;

- art. 610 § 1 k.p.c. w zw. z art. 670 § 1 oraz art. 677 § 1 k.p.c. poprzez brak podjęcia czynności z urzędu przez Sąd Rejonowy, mających na celu ustalenie charakteru posiadania przez poprzednika prawnego wnioskodawcy i ustalenia jego dobrej lub złej wiary.

Wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia, zgodnie z wnioskiem zaprezentowanym w petitum apelacji w punkcie (...). W przypadku zaś nie podzielenia jej argumentacji, domagał się uchylecia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację, uczestnicy postępowania wnieśli o jej oddalenie w całości oraz zasądzenie od wnioskodawcy kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa apelacyjnego według norm przepisanych.

Postanowieniem z dnia 21 marca 2014 roku Sąd Okręgowy wS. zmienił zaskarżone orzeczenie w całości i orzekł:

- w punkcie (...) stwierdzić, że (...) Spółka Akcyjna w G. nabyła z dniem 6 grudnia 2010 r. przez zasiedzenie służebność gruntową o cechach służebności przesyłu, obciążając nieruchomość gruntową położoną we wsi W. gmina K., stanowiącą działkę ewidencyjną o numerze (...), dla której Sąd Rejonowy wS. VII Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...), będącą własnością J. T. (2) i J. T. (1), przebiegającą w sposób określony na stanowiącej integralną część postanowienia mapie znajdującej się na k. 285 akt, polegającą na prawie korzystania z nieruchomości obciążonej poprzez utrzymanie, konserwację, naprawę i eksploatację słupów oraz linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV oraz wejście i wjazd na nieruchomość obciążoną, w każdej chwili w okresie trwania służebności, w celu wykonania niezbędnych robót związanych z utrzymaniem, konserwacją, naprawą i eksploatacją stacji transformatorowej, słupów oraz linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV, w szczególności wejścia i wjazdu na teren nieruchomości obciążonej sprzętem, w tym także ciężkim (takim jak samochody ciężarowe i koparki) – (punkt (...)sentencji),
- w punkcie (...) stwierdzić, że (...) Spółka Akcyjna w G. nabyła z dniem 6 sierpnia 2006 r. przez zasiedzenie służebność gruntową o cechach służebności przesyłu ,obciążając nieruchomość gruntową położoną we wsi W. gmina K. stanowiącą działkę ewidencyjną o numerze (...), dla której Sąd Rejonowy wS. VII Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...), będącą własnością J. T. (2), J. T. (1), M. T. oraz P. T., przebiegającą w sposób określony na stanowiącej integralną część postanowienia mapie znajdującej się na k. 285 akt, polegającą na prawie korzystania z nieruchomości obciążonej poprzez utrzymanie, konserwację, naprawę i eksploatację stacji transformatorowej, słupów oraz linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV oraz wejście i wjazd na nieruchomość obciążoną, w każdej chwili w okresie trwania służebności, w celu wykonania niezbędnych robót związanych z utrzymaniem, konserwacją, naprawą i eksploatacją stacji transformatorowej, słupów oraz linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV, w szczególności wejścia i wjazdu na teren nieruchomości obciążonej sprzętem, w tym także ciężkim (takim jak samochody ciężarowe i koparki) – (punkt (...) sentencji),
- w punkcie (...) oddalić wniosek w pozostałej części (punkt (...) sentencji),

- w punkcie (...) zasądzić od uczestników postępowania solidarnie na rzecz wnioskodawcy kwotę 457 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania (punkt (...) sentencji);
- w punkcie (...) nakazać ściągnięcie od uczestników postępowania solidarnie na rzecz S. S. kwotę 1.299,74 złotych tytułem kosztów sądowych (punkt (...) sentencji).

Nadto Sąd II instancji oddalił apelację w pozostałym zakresie (punkt (...) sentencji), zasądził od uczestników postępowania solidarnie na rzecz wnioskodawcy kwotę 329 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego (punkt (...) sentencji) i nakazał ściągnąć od uczestników postępowania solidarnie na rzecz S. S. kwotę 200 złotych tytułem kosztów sądowych (punkt (...) sentencji).

Sąd Okręgowy w toku postępowania apelacyjnego z urzędu dopuścił dowód z dokumentów, znajdujących się w aktach księgi wieczystej na (...). Wyjaśnił przy tym, że akceptuje dokonane przez Sąd I instancji ustalenia stanu faktycznego, uzupełniając je o następujące ustalenia:

W dniu 26 marca 1986 r. N. w K. powołując się na art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości, wydał decyzję w sprawie wejścia na grunty w związku z budową linii napowietrznej oraz stacji transformatorowej dla zasilenia warsztatów rzemieślniczych dla M. P. i J. T.. W decyzji udzielił Zakładowi (...) w S. prawa wstępu na grunty położone w W.: działka (...), działka (...) i działka (...) wskazując, że osobom upoważnionym przez przedsiębiorstwo przysługuje prawo dostępu do urządzeń w celu wykonania czynności związanych z ich bieżącą eksploatacją i konserwacją. Decyzja została doręczona J. T. (1) i (...) K., jako stronom postępowania.

J. T. (1) i J. T. (2) nie składali odwołania od ww/ decyzji.

J. T. (1) złożył w dniu 17 marca 1986 r. pisemne oświadczenie, że wyraża zgodę na lokalizację stacji transformatorowej na jego działce (...). Oświadczenie zawierało stwierdzenie, że teren stacji zostanie wygrodzony, jednocześnie zostanie zapewniony bezkolizyjny dostęp i dojazd do stacji oraz że J. T. (1) zapewni możliwość przejścia przez teren jego działki linii kablowej do innych odbiorców.

Na dzień 5 sierpnia 1986 r. działka nr (...) położona w W. stanowiła własność Skarbu Państwa i pozostawała w zarządzie (...) w K. do dnia 31 sierpnia 1992 r. a następnie w powiernictwie A. P.

W sierpniu 1997 r. został przeprowadzony podział działka gruntu (...) w wyniku którego powstała m.in. działka (...).

W dniu 9 lipca 1999 r. (...) reprezentująca Skarb Państwa sprzedała J. T. (1) i J. T. (2) działkę (...).

Na dzień 5 sierpnia 1986 r. działka nr (...) położona w W. stanowiła własność J. T. (1) i J. T. (2). W dniu 24 lutego 1992 r. J. T. (2) i J. T. (1) darowali P. T. i M. T. udział w wysokości 1/3 w nieruchomości objętej kw. nr (...) w skład której wchodziła m.in. działka nr (...). Dla działki (...) została założona nowa księga wieczysta o nr (...).

W wyniku podziału geodezyjnego z 16 listopada 2005 r., działka (...) została podzielona na działki (...).

Zdaniem Sądu Okręgowego rozpoznającego po raz pierwszy apelację wnioskodawcy, zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwalał stwierdzić, że dokonane przez Sąd Rejonowy rozstrzygnięcie oraz lakoniczne wnioski prawne, wywiedzione z przeprowadzonego postępowania dowodowego, były całkowicie nieprawidłowe. Sąd Okręgowy dokonał odmiennej, niż Sąd Rejonowy, oceny okoliczności powoływanych przez strony w toku postępowania sądowego przed obiema instancjami.

Przypomniał przy tym Sąd Okręgowy, że Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 października 2008 r. (III CZP 89/08, (...) SA 2008/10/7) stwierdził, iż przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu.

Zwrócił jednocześnie uwagę na to, że w świetle art. 172 § 1 k.c. w pierwszej kolejności ustalenia wymagało czy i kiedy wnioskodawca objął w posiadanie wskazanych we wniosku służebności. Przede wszystkim zwrócić uwagę na to, że wnioskodawca domagał się ustanowienia służebności na kilku nieruchomościach, nieruchomościach których stan prawny był różny w chwili wybudowania linii napowietrznej i wymagał innej oceny. Działka nr (...), która została wydzielona z działki (...), do dnia 9 lipca 1999 r. stanowiła własność Skarbu Państwa przy czym początkowo pozostawała w zarządzie (...) w K. a następnie a następnie A. P. a następnie od 9 lipca 1999 r. stanowiła współwłasność J. T. (1) i J. T. (2). Natomiast działka (...), która została wyodrębniona z działki (...), stanowiła współwłasność J. T. (1) i J. T. (2) a od 24 lutego 1992 r. współwłasność J. T. (2), J. T. (1), P. T. i M. T.. Ocena natomiast stanu prawnego nieruchomości obejmującej działkę (...) nie była możliwa.

Okoliczności powyższe miały - zdaniem sądu - istotne znaczenie dla ustalenia początku biegu terminu zasiedzenia czyli ustalenia chwili objęcia w posiadanie.

W odniesieniu do działki (...) – zdaniem Sądu Okręgowego - była to chwila, w której Zakład (...) w S. (przedsiębiorstwo państwowe) rozpoczął dostarczanie energii elektrycznej, co nastąpiło po dokonaniu w dniu 5 sierpnia 1986 r. odbioru technicznego (k. 73 i przesłuchanie J. T. (1) k. 236) nie ulega bowiem wątpliwości, że jest to chwila z którą objął posiadanie służebności.

W chwili kiedy rozpoczęta została eksploatacja urządzeń energetycznych nieruchomości obejmująca działkę nr (...) (z niej wyodrębniono działkę (...)), stanowiła własność Skarbu Państwa. Z uwagi na obowiązujący wówczas art. 128 k.c. statuujący zasadę jednolitej socjalistycznej własności ogólnonarodowej (państwowej) przysługującej niepodzielnie Państwu, wyłączona była możliwość przyjęcia, że przedsiębiorstwo państwowe (którym był Zakład (...) w S.) było posiadaczem służebności gruntowej na nieruchomości państwowej. Zmiana kodeksu dokonana ustawą z dnia 31 stycznia 1989 r. nadała art. 128 k.c. nowe brzmienie wskazujące na odrębność państwowych osób prawnych od Skarbu Państwa, jednak judykatura wykładając wskazany przepis podkreślała, że jego brzmienie nie uzasadnia przyjęcia, że ex lege doszło do przekształcenia uprawnień do części mienia ogólnonarodowego. (por uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1991 r., III CZP 38/91, OSNC 1991, nr 10 – 13, poz. 118). Uznano, że jedynie nowo nabywane przedmioty własności stawały się własnością danej państwowej osoby prawnej a mienie państwowe pozostające w jej władaniu (w różnych formach) pozostawało nadal własnością Skarbu Państwa. Zdolność do nabywania przedmiotów majątkowych stanowiących dotąd własność Skarbu Państwa przedsiębiorstwo państwowe uzyskało dopiero na mocy przepisów ustawy z dnia 20 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. Nr 79, poz. 464 ze zm.), która z dniem 5 grudnia 1990 r. przyznała państwowym osobom prawnym, zdolność nabywania we własnym imieniu wszelkich praw majątkowych i uwłaszczyła je na posiadanym mieniu oraz potwierdziła prawo własności nieruchomości nabytych przez te podmioty po nowelizacji Kodeksu cywilnego z dnia 31 stycznia 1989 r. Powyższe uwagi dotyczą nie tylko własności ale znajdują odpowiednie zastosowanie do innych praw rzeczowych a także prowadzącego do ich nabycia posiadania. W świetle powyższych uwag - skoro urządzenia, z których korzystało przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w S. zostały przejęte przez Skarb Państwa 5 sierpnia 1986 r. to Zakład (...) w dniu wejścia w życie noweli Kodeksu cywilnego z 31 stycznia 1989 r. nie mógł objąć ich w posiadania – nie było to bowiem zdarzenie nowe. Przejście tego posiadania nastąpiło dopiero z dniem 5 grudnia 1990 r. Przyjąć należało, że poprzednik prawny wnioskodawcy objął w posiadanie służebności na nieruchomości obejmującej działkę (...) od dnia 5 grudnia 1990 r.

Domagając się stwierdzenia zasiedzenia służebności obciążającej nieruchomości obejmująca działkę (...) reprezentowany przez fachowego pełnomocnika wnioskodawca wskazał, że działka ta stanowi własność J. T. (1) i J. T. (2) twierząc, że od 8 maja 1986 r. korzysta z trwałego i widocznego urządzenia na tej działce. Na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego a w szczególności samego odpisu w księgi wieczystej nr (...) nie sposób ustalić, kiedy działka (...), która jest jedną z kilku działek objętych ww. księgą wieczystą, stała się własnością J. T. (1) i J. T. (2). Zmiana właściciela została ujawniona trzema wpisami, następującymi w różnych datach i mających za podstawę trzy różne umowy - z dnia 15 lipca 1985 r. nr rep. A (...), z dnia 8 listopada 1985 r. nr rep. A (...) i z dnia 9 października 1989 r. nr rep. (...). Co więcej z decyzji (na którą powołuje się wnioskodawca) uprawniającej

Zakład (...) w S. do wejścia na działkę nr (...) wynika tylko, że cała nieruchomość obejmująca działkę (...) pozostawała w zarządzie (...) K. i że były to tereny leśne – istnieje zatem prawdopodobieństwo, że w dniu przejęcia urządzeń przez Zakład (...) w S. (5 sierpnia 1986 r.) nieruchomość obejmująca dzisiejszą działkę (...) stanowiła własność Skarbu Państwa. Brak dowodów pozwalających na ustalenie stanu prawnego tej nieruchomości powoduje, że nie jest możliwa ocena przesłanek warunkujących zasiedzenie w szczególności czy i od kiedy rozpoczął bieg termin zasiedzenia, czy i w jakim zakresie możliwe jest doliczenie posiadania przez poprzednika prawnego ewentualnie przez Skarb Państwa. Wprawdzie w sprawie o stwierdzenie zasiedzenia odpowiednie zastosowanie mają w oparciu o art. 610 § 1 k.p.c. przepisy o stwierdzeniu nabycia spadku jednak nie można z tego unormowania wyciągać wniosku, iż w postępowaniu w sprawie o stwierdzenie zasiedzenia sąd zobowiązany jest z urzędu dopuścić wszelkie dowody konieczne dla oceny przesłanek zasiedzenia. Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 13 października 2010 r. I CSK 582/09 (LEX nr 661498) mimo że w postępowaniu o stwierdzenie zasiedzenia sąd nie jest związany żądaniem wniosku co do osoby, na której rzecz nastąpiło zasiedzenie, ani co do wskazanego terminu nabycia prawa (art. 610 § 1 k.p.c. w zw. z art. 677 k.p.c.), nie ma jednak z urzędu obowiązku prowadzenia postępowania dowodowego w celu ustalenia okoliczności istotnych z punktu widzenia wnioskodawcy, zwłaszcza, kiedy korzysta on z fachowej pomocy prawnej.

Wobec treści zarzutów apelującego wnioskodawcy rozstrzygnął także Sąd Okręgowy kwestię czy wnioskodawca może doliczyć do okresu posiadania okres, kiedy z urządzeń korzystało przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w S.. Zgodnie z art. 176 § 1 k.c. możliwe jest doliczenie okresu posiadania poprzednika o ile w czasie biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że osoba prawna która mając status osoby prawnej, nie mogła nabyć własności nieruchomości ani ograniczonych praw rzeczowych, może do okresu samoistnego posiadania doliczyć okres posiadania Skarbu Państwa (por. między innymi postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 25 stycznia 2006 r. I CSK 11/05, nie publ.; 10 kwietnia 2008 r. IV CSK 21/08, nie publ.; 17 grudnia 2008 r. I CSK 171/08, OSNC 2010/1/15; 10 grudnia 2010 r., III CZP 108/10, nie publ.; 13 października 2011 r., V CSK 502/10, nie publ. oraz wyroki z dnia 8 czerwca 2005 r. V CSK 680/04 nie publ. Z 31 maja 2006 r. IV CSK 149/05, nie publ. Jak podkreślił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 13 czerwca 2013 r. IV CSK 672/12 (Lex nr 1360293) objęcie w posiadanie nieruchomości przez Skarb Państwa reprezentowany przez przedsiębiorstwo państwowe w celu budowy a następnie konserwacji linii energetycznej nie następowało w ramach władczych uprawnień państwa ale w celu wykonania państwowych zadań gospodarczych. Jak zaznaczył Sąd Najwyższy dostarczanie przez państwowe przedsiębiorstwa energetyczne energii elektrycznej oraz budowa i konserwacja urządzeń do tego służących stanowiło wykonywanie zadań gospodarczych państwa było więc działaniem w ramach dominium a nie w ramach imperium a to z kolei powoduje, że Skarb Państwa może zostać uznany za posiadacza.

Wobec powyższego uzasadnionym było, zdaniem Sądu Okręgowego, przyjęcie iż wnioskodawca, jako następca prawny Zakładu (...) w S., był uprawniony do doliczenia, zgodnie z art. 176 § 1 k.c., do okresu posiadania służebności gruntowej o treści służebności przesyłu obciążającej nieruchomość obejmująca działkę gruntu (...), okresu posiadania służebności za okres od 5 sierpnia 1986 r. do 5 grudnia 1990 r., wykonywanego przez Zakład (...) w imieniu Skarbu Państwa a następnie od 6 grudnia 1990 r. we własnym imieniu.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy uznał za zasadne wszystkie zarzuty apelującego związane z nieprawidłową oceną przez Sąd pierwszej instancji, że w chwili objęcia posiadania wnioskodawca pozostawał w złej wierze. Zgodnie z art. 7 k.c. w zw. art. 234 k.p.c. przy zastosowaniu art. 13 § 2 k.p.c. w rozpoznawanej sprawie Sąd pierwszej instancji związany był domniemaniem dobrej wiary, które w ocenie Sądu Okręgowego nie zostało skutecznie obalone. O dobrej wierze można mówić wówczas, gdy posiadacz służebności pozostaje w usprawiedliwionym okolicznościami przekonaniu, że przysługuje mu prawo do korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie odpowiadającym służebności. Obalenie tego domniemania wymaga wykazania, że okoliczności towarzyszące objęciu posiadania (zgodnie z powszechnie akceptowanym w doktrynie o orzecznictwie poglądem, miarodajnym jest stan z chwili objęcia posiadania) - nie usprawiedliwiały takiego przekonania. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 stycznia 2010 r. CSK 374/09, LEX nr 677771 dobrą wiarę wyłącza ujawnienie takich okoliczności, które u przeciętnego człowieka powinny wzbudzić poważne wątpliwości, że nie przysługuje mu prawo do korzystania z rzeczy w dotychczasowym

zakresie. Dowody istnienia takich okoliczności w zebranych w sprawie materiale dowodowym nie znajdują się. Posiadanie służebności obciążającej działkę (...), z której wyodrębniono działkę (...) poprzednik prawny wnioskodawcy objął 5 sierpnia 1986 r. Z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika, by w chwili obejmowania posiadania przez przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w S. istniały okoliczności wskazujące, że przedsiębiorstwu nie przysługuje prawo do władania nieruchomością w zakresie odpowiadającym służebności. Przede wszystkim bowiem objęcie w posiadanie nastąpiło na wniosek właścicieli nieruchomości, którzy chcieli doprowadzenia energii elektrycznej do ich nieruchomości i złożyli stosowne oświadczenie. Nie istnieją żadne dowody, że po dniu w jakim złożone zostało oświadczenie przez J. T. (1) a przed objęciem w posiadanie przez Zakład (...) w S., J. T. (1) wycofał się ze zgody na korzystanie z nieruchomości przez Zakład (...) w S.. Istotnym jest także, że w dniu 26 marca 1986 r. została wydana decyzja w oparciu o art. 35 ustawy wywłaszczeniowej. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, że taka decyzja dotyczy każdorazowego przedsiębiorcy przesyłowego wstępującego w miejsce pierwotnego adresata decyzji, a obowiązki należące do istoty tego ograniczenia ciążyą na każdorazowym właścicielu nieruchomości (zob. uzasadnienie uchwały SN z dnia 20.01.2010 r., III CZP 116/09, LEX nr 537076; uzasadnienie wyroku SN z dnia 21.02.2009 r., II CSK 394/08, LEX nr 491553). Nadto decyzja wydana na podstawie art. 35 ust. 1 ww. ustawy jest tytułem prawnym dla przedsiębiorstwa przesyłowego do stałego korzystania z nieruchomości wskazanej w decyzji, poprzez umożliwienie mu wstępu na cudzą nieruchomość w celu założenia a potem eksploatacji i konserwacji urządzeń służących do przesyłu m.in. energii (zob. uzasadnienie wyroku SN z dnia 20.03.2002 r., V CKN 1863/00, LEX nr 530591 i powołana wyżej uchwała SN III CZP 116/09). W sytuacji przedstawienia przez wnioskodawcę odpisu decyzji wywłaszczeniowej obalenie domniemania dobrej wiary wymagało wykazania, że po wydaniu decyzji nastąpiły okoliczności uniemożliwiające powoływanie się na tą decyzję np. zostało wstrzymane jej wykonanie, stwierdzona jej nieważność lub, że została uchylona w toku postępowania odwoławczego – a takich dowodów w zebranych w sprawie materiale dowodowym brak.

Niewątpliwie poprzednik prawny wnioskodawcy pozostawał w dobrej wierze w chwili objęcia w posiadanie służebności obciążającej działkę (...). Przeniesienie tego posiadania nastąpiło bowiem na mocy przepisów prawa – ustawy z dnia 20 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. Nr 79, poz. 464 ze zm.).

Sąd pierwszej instancji brak dobrej wiary po stronie poprzednika prawnego wnioskodawcy upatrywał w okoliczności, iż nie dochowano wymaganej formy aktu notarialnego. Na poparcie swego stanowiska nie przytoczył żadnych argumentów. Wprawdzie w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 1991 roku, III CZP 108/91 został wyrażony podobny pogląd, zaznaczyć należy jednak, iż orzeczenie to zostało wydane w odmiennym stanie faktycznym, gdyż dotyczy sytuacji wejścia w posiadanie nieruchomości nabytej na podstawie umowy przenoszącej własność zawartej bez zachowania formy aktu notarialnego. Tym samym orzeczenie to nie może mieć zastosowania w rozpoznawanej sprawie i nie może być potwierdzeniem słuszności stanowiska Sądu Rejonowego.

W świetle powyższego należy stwierdzić Sąd Okręgowy, że domniemanie dobrej wiary (art. 7 k.c.) nie zostało skutecznie obalone, co pozwala przyjąć, iż poprzednik prawny wnioskodawcy był posiadaczem służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu w dobrej wierze.

Zgodnie z art. 172 k.c. nabycie przez zasiedzenie następuje po okresie 20 lat posiadania w dobrej wierze. Zatem odpowiednio w odniesieniu do nieruchomości (...) (działka (...)) okres ten upłynął z dniem 5 sierpnia 2006 r. a w stosunku do nieruchomości (...) (działka (...)) z dniem 5 grudnia 2010r.

Jako niezasadny sąd uznał podniesiony przez uczestników postępowania zarzut przerwy biegu terminu zasiedzenia. Zgodnie z art. 175 k.c. w zw. z art. 123 § 1 pkt 1 k.p.c. bieg terminu zasiedzenia przerywa się przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia. Sąd Okręgowy podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 12 września 2013 r. IV CSK 88/13 (LEX 1391334), że sprawa z powództwa o zapłatę za bezumowne korzystanie z nieruchomości w zakresie służebności przesyłu nie przerywa biegu zasiedzenia bowiem nie jest rodzajem sporu o

własność pomiędzy właścicielem gruntu a posiadaczem służebności. W trybie tego powództwa nie można również dochodzić pozbawienia posiadania, zmiany jego charakteru, czy też nowego ukształtowania stosunków prawno rzeczowych pomiędzy właścicielem a posiadaczem służebności.

Reasumując – w ocenie Sądu Okręgowego zebrane w sprawie dowody pozwoliły na ustalenie i ocenę przesłanek zasiedzenia w odniesieniu do nieruchomości obejmujących działki (...) przy czym z uwagi na opisaną wyżej różną sytuację prawną nieruchomości odmiennie ustalony został termin zasiedzenia - o czym Sąd orzekł na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. jak w punkcie (...) postanowienia . Konsekwencją zmiany postanowienia Sądu pierwszej instancji było konieczność zmiany postanowienia w zakresie kosztów postępowania , o których orzeczono w punkcie (...) orzeczono na podstawie art.520 § 2 k.p.c. Na koszty składa się opłata od wniosku o ustanowienia służebności na (200zł) oraz wynagrodzenie pełnomocnika (240 zł § 7 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity Dz.U. z 2013 r. poz. 490). Ponieważ stwierdzone zostało zasiedzenie służebności obejmującej dwie różne nieruchomości a od wniosku pobrano jedynie jedną opłatę 200 zł – pozostałą opłatę 200 zł należało zmienić punkt (...) zaskarżonego postanowienia i nakazać ściągnąć od uczestników postępowania stosownie do art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r., Nr 90, poz. 594 ze zm.) wraz z kosztami wydania opinii biegłego (1.299,74 zł) - o czym orzeczono w (...).

W pozostałym zakresie Sąd oddalił apelację jako bezzasadną (art. 385 k.p.c.) – punkt (...)

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 2 k.p.c. Na koszty składa się opłata od apelacji (200zł) oraz wynagrodzenie pełnomocnika (120 zł - § 12 ust. 1 pkt 1 i § 7 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity Dz.U. z 2013 r. poz. 490) – punkt(...).

Nadto uznając, że opłata od apelacji winna zostać uiszczona w łącznej wysokości 400 zł a uiszczono jedynie 200 zł - Sąd nakazał ściągnąć od uczestników postępowania stosownie do art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r., Nr 90, poz. 594 ze zm.) pozostałą jej część – punkt (...).

Z takim rozstrzygnięciem sprawy przez Sąd Okręgowy nie zgodzili się uczestnicy postępowania wnosząc skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, w której to skardze zaskarżyli postanowienie Sądu Okręgowego w S. w całości. Zaskarżonemu postanowieniu zarzucili naruszeniu prawa materialnego przez jego błędną wykładnię a konkretnie:

1. przepisu art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (Dz. U. z 1974 r. nr 10, poz. 64 ze zm.) w zw. z art. 292 k.c. w zw. z art. 172 § 1 k.c. – co polegało na błędnym uznaniu, że wykonywanie uprawnień na podstawie decyzji wydanej w trybie art. 35 ust. 1 I 2 w/w ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości, stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania, prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu;
2. przepisu art. 292 k.c. w zw. z art. 285 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 172 § 1 k.c. – co polegało na błędnym uznaniu, że możliwe jest nabycie przez przedsiębiorcę przesyłowego w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na podstawie posiadania, które miało miejsce przed wejściem w życie art. 305(1)-305(4) k.c., tj. przed dniem 3 sierpnia 2008 r.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wnieśli o

- przyjęcie – na podstawie przepisu art. 398⁴ § 2 k.p.c. – skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę ukształtowaną w art. 398(9) § 1pkt 4 k.p.c.;

- uchylenie – w trybie art. 398(16) k.p.c. – zaskarżonego postanowienia w całości i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie apelacji w całości;

- zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestników zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za wszystkie instancje oraz kosztów poniesionych w ramach postępowania kasacyjnego – wg. norm przepisanych.

Postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2015r. - przychyłając się do zarzutów skargi kasacyjnej - uchylono zaskarżone postanowienie w części uwzględniającej apelację wnioskodawcy (punkt(...) oraz rozstrzygającej o kosztach postępowania (punkt(...), punkt(...)) i w tym zakresie przekazano sprawę Sądowi Okręgowemu wS. do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego, odrzucono jednocześnie skargę w pozostałym zakresie.

Sąd Najwyższy uznał, iż trafnie zarzucają uczestnicy postępowania w złożonej skardze kasacyjnej, że Sąd drugiej instancji, wydając zaskarżone orzeczenie nie uwzględnił skutków decyzji wydanej w oparciu o art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości. Sąd Najwyższy stwierdził, że działania przedsiębiorcy korzystającego z urządzeń przesyłowych, które legalnie postawił na cudzej nieruchomości w związku z wywłaszczeniem jej właściciela przez ograniczenie przysługującego mu prawa własności, polegające na wstępie na tę nieruchomość i podejmowanie w stosunku do własnych urządzeń działań koniecznych dla zapewnienia im sprawności technicznej, jest wykonywaniem uprawnień zagwarantowanych takiemu przedsiębiorcy w ustawie. Nie są to zatem akty posiadania cudzej nieruchomości, skierowane przeciwko jej właścicielowi, mogące doprowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej, obejmującej uprawnienia do wykonywania w stosunku do nieruchomości takich działań, na które przedsiębiorcy pozwalają ustawy wywłaszczeniowe.

Sąd Okręgowy po ponownym rozpoznaniu sprawy zważył, co następuje:

Apelacja w żadnym razie nie zasługiwała na uwzględnienie.

Na wstępie rozważań Sąd Okręgowy zwraca uwagę, że stosownie do treści art. 398²⁰ zd. 1 kpc Sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w sprawie przez Sąd Najwyższy. Oznacza to, iż Sąd drugiej instancji, rozpoznając ponownie sprawę, nie może interpretować ani przepisów prawa procesowego, ani przepisów prawa materialnego odmiennie, niż to wynika z uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego. Związanie to nie obejmuje jednak wskazań co do dalszego postępowania, a w związku z tym Sąd w toku ponownego rozpoznania sprawy kieruje się ogólnymi regułami postępowania apelacyjnego (tak np. wyroki SN: z dnia 13 stycznia 2010 r., II CSK 374/09, LEX nr 677771; z dnia 6 maja 2009 r., II CSK 668/08, LEX nr 510961; z dnia 25 listopada 2008 r., II CSK 335/08, LEX nr 484701).

Zważyć należało, że apelacja wywiedziona przez wnioskodawcę (...) SA w G. koncentrowała się zasadniczo wokół kwestii dokonanej przez Sąd Rejonowy oceny dobrej lub złej wiary wnioskodawcy w momencie wejścia w posiadanie służebności (a w istocie przyjęcia istnienia po stronie wnioskodawcy złej wiary) i była wyrazem braku zgody wnioskodawcy na tę ocenę. Jednocześnie apelujący zmierzał do przekonania, że był posiadaczem służebności w dobrej wierze, a w konsekwencji, że nabył tę służebność w drodze zasiedzenia.

Kwestia powyższa w świetle treści wywiedzionej skargi kasacyjnej, przede wszystkim zaś wobec dokonanej przez Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 21 maja 2015r. wydanym w sprawie sygn. akt IV CSK 468/14 wykładni przepisów prawa materialnego stała się zasadniczo nieistotna. Motywy bowiem, jakie legły u podstaw wydania na obecnym etapie postępowania rozstrzygnięcia oddalającego wywiedzioną przez wnioskodawcę (...) SA w G. były zgoła odmiennie od tych, do jakich starał się on przekonać.

Na gruncie rozpoznawanej sprawy znaczenie decydujące dla wyniku niniejszego postępowania miały ustalenia faktyczne poczynione przy poprzednim rozpoznaniu sprawy przez Sąd Okręgowy (sygn. akt IV Ca 49/14), a które to Sąd odwoławczy w składzie obecnie rozpoznającym apelację akceptuje i potwierdza. Na ustaleniach tych oparli

się uczestnicy postępowania występujący ze skargą kasacyjną, a i Sąd Najwyższy był nimi związany w myśl przepisu art. 398⁽¹³⁾ § 2 kpc. Z istotnego zatem dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy stanu faktycznego wynikało, że w dniu 26 marca 1986r. N. w K. powołując się na treść przepisu art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości, wydał decyzję w sprawie wejścia na grunty w związku z budową linii napowietrznej oraz stacji transformatorowej dla zasilenia warsztatów rzemieślniczych dla M. P. i J. T.. W decyzji udzielił Zakładowi (...) w S. prawa wstępu na grunty położone w W.: działka (...), działka (...) i działka (...) wskazując, że osobom upoważnionym przez przedsiębiorstwo przysługuje prawo dostępu do urządzeń w celu wykonania czynności związanych z ich bieżącą eksploatacją i konserwacją. Decyzja została doręczona J. T. (1) i (...) K., jako stronom postępowania. J. T. (1) i J. T. (2) nie składali odwołania od tejże decyzji.

Na uwadze mieć należało, że wniosek E.-Operatora dotyczył działek nr (...), przy czym działka nr (...) powstała w wyniku wyodrębnienia jej z działki nr (...), zaś działki nr (...) wydzielone z działki nr (...). W ocenie Sądu Okręgowego decyzja N. w K. z 1986r. zachowuje moc także w stosunku do działek powstałych w wyniku podziału działki nr (...) i działki nr (...), w szczególności poprzednik prawny wnioskodawcy nie musiał występować o wydanie kolejnych decyzji administracyjnych dających mu prawo dostępu do urządzeń w celu wykonania czynności związanych z ich bieżącą eksploatacją i konserwacją, a znajdujących się na działkach powstałych po podziale.

Przepis art. 35 ustawy z 1958r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości stanowił w ust. 1, że Organy administracji państwowej, instytucje i przedsiębiorstwa państwowe mogą za zezwoleniem naczelnika gminy - a w miastach prezydenta lub naczelnika miasta (dzielnicy), zakładać i przeprowadzać na nieruchomościach - zgodnie z zatwierdzoną lokalizacją szczegółową - ciągi drenażowe, przewody służące do przesyłania płynów, pary, gazów, elektryczności oraz urządzenia techniczne łączności i sygnalizacji, a także inne podziemne lub nadziemne urządzenia techniczne niezbędne do korzystania z tych przewodów i urządzeń. W ust. 2 mowa była o tym, że Osobom upoważnionym przez właściwy organ, instytucję lub przedsiębiorstwo państwowe przysługuje prawo dostępu do tych przewodów i urządzeń w celu wykonywania czynności związanych z ich konserwacją, zaś w ust. 3, że Jeżeli założenie i przeprowadzenie przewodów i urządzeń powoduje, że nieruchomość nie nadaje się do dalszego racjonalnego jej użytkowania przez właściciela na cele dotychczasowe, nieruchomość podlega wywłaszczeniu w trybie i według zasad przewidzianych w niniejszej ustawie dla wywłaszczenia nieruchomości. Jak wynika z powyższego w przepisie art. 35 ustawa z dnia 12 marca 1958r. o zasadach i trybie wywłaszczania ustanowiono zatem szczególny tryb wywłaszczania nieruchomości. Został on zaakceptowany i przyjęty przez strony postępowania administracyjnego, w ramach którego została wydana również przez nie niekwestionowana decyzja z dnia 26.03.1986r., w tym przez poprzednika prawnego wnioskodawcy, jak i przez uczestnika J. T. (1).

Kwestia charakteru prawnego oraz skutków prawnych, jakie wywołuje omawiana decyzja wydana na podstawie art. 35 ustawy o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości stanowiła już przedmiot wypowiedzi Sądu Najwyższego. Należy w tym miejscu przytoczyć przede wszystkim uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2014 r. wydaną w sprawie o sygn. akt III CZP 87/13 (OSNC 2014/7-8/68, LEX nr 1444416, Prok.i Pr.-wkł. (...), G.Prawna (...), Biul.SN 2014/4/9, M.Prawn. 2015/14/765), z tezy której to wynika, że Wykonywanie uprawnień w zakresie wynikającym z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (jedn. tekst: Dz.U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 ze zm.), stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania, nie prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu.

Z tak zaprezentowanego stanowiska Sądu Najwyższego wynikają dwie zasadnicze dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, a wobec tego i dla stron niniejszego postępowania kwestie stanowiące skutek obowiązywania decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości. Po pierwsze: decyzja ta stanowi tytuł prawny do wykonywania praw z niej wynikających. Po drugie: wykonywanie uprawnień wynikających z tejże decyzji nie prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu. W podobnym tonie wypowiedział się Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 października 2014 r. (V CSK 276/12, LEX nr 1548240) oraz w uchwale z dnia 20 stycznia

2010 r. (III CZP 116/09, LEX nr 537076, Prok.i Pr.-wkł. (...), OSP 2010/11/110, OSNC-ZD 2010/3/92, Biul.SN 2010/1/10-11).

Sąd Okręgowy w składzie rozpoznającym niniejszą apelację podziela w pełnej rozciągłości wyżej zaprezentowany pogląd Sądu Najwyższego. Na uwadze mieć należy, że prawo własności nie ma charakteru absolutnego. Jego wykonywanie podlega ograniczeniom wynikającym z ustaw, z zasad współżycia społecznego oraz ze społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa (art. 140 k.c.). Zdarzenia będące podstawą nabycia i utraty prawa własności, treść tego prawa oraz formy jego ograniczeń regulowane są nie tylko prawem cywilnym, ale także przez ustawy, w których przeważa publicznoprawna metoda normowania stosunków społecznych, a ustawodawca wskazuje na dopuszczalność lub konieczność zastosowania takich form oddziaływania na nie, które są właściwe prawu publicznemu. O tej kwalifikacji decyduje ustanowienie dla organów administracji publicznej kompetencji do wkraczania w te stosunki i kształtowania ich treści przy zastosowaniu form działania opartych na wykorzystaniu władztwa państwowego.

Tytuł do wkroczenia na cudzą nieruchomość i jednorazowego wykorzystania jej w określonym celu lub wykorzystywania jej w pewnych celach przez dłuższy czas może wynikać nie tylko z ustawy lub z umowy z właścicielem nieruchomości, rodzącej skutki rzeczowe albo tylko obligacyjne, ale też z aktu administracyjnego. Ustawodawca stosunkowo często przyznaje organom administracji kompetencje do wydawania aktów administracyjnych, które wywołują bezpośrednie lub pośrednie skutki w sferze prawa cywilnego. Wydanie takiego aktu jest przesłanką, od której zależy możliwość dokonania czynności cywilnoprawnej albo zastępuje tę czynność w tym sensie, że sam akt powoduje powstanie praw i obowiązków wymagających - bez wykorzystania przez organ administracji przyznanej mu kompetencji - złożenia oświadczenia woli przez podmioty stosunku prawnego, w którym akt ma wywoływać skutki.

Nie ma wątpliwości, że decyzje wydawane na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości były aktami ograniczającymi prawo własności nieruchomości przez kreowanie obowiązku znoszenia stanu faktycznego ukształtowanego przeprowadzeniem przez nią urządzeń przesyłowych. Decyzja wydana na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości była aktem kształtującym treść prawa własności zgodnie z art. 140 k.c. Nie powodowała powstania służebności w ścisłym tego słowa znaczeniu, ponieważ skutki ograniczenia prawa własności (art. 147 k.c., 149 k.c., i 152 k.c.) różnią się od skutków prawnych wywołanych przez ustanowienie służebności, a podobieństwo między nimi wynika z kreowania nimi obowiązku znoszenia przez właściciela zmian rzeczowych na jego nieruchomości.

Nadto zważyć należy, że omawiana decyzja jako akt wywłaszczeniowy powoduje trwałe ograniczenie prawa własności w celu wykonywania na niej uprawnień o treści zbliżonej do tych, które są właściwe dla służebności zwanej w literaturze przesyłową. Trwałość skutków decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości w postaci ograniczenia prawa własności nieruchomości w konkretny sposób oznacza, że dotyczą one nie tylko tej osoby, która była właścicielem nieruchomości w chwili prowadzenia postępowania administracyjnego zakończonego wydaniem decyzji, lecz każdego kolejnego jej właściciela. Na uprawnienia w stosunku do wywłaszczonej w ten sposób nieruchomości może się powoływać nie tylko przedsiębiorca wykorzystujący urządzenia przesyłowe, który instalował je w związku z wydaniem decyzji, ale każdy kolejny, który uzyskał do tych urządzeń tytuł i w związku z tym jest odpowiedzialny za ich utrzymanie i eksploatację. Nadto przedsiębiorca przesyłowy, z którego inicjatywy wydano decyzję zezwalającą na korzystanie z cudzej nieruchomości, także obecnie ma tytuł do utrzymywania na tej nieruchomości urządzeń, które postawił w związku z wydaniem decyzji, nie traci ona bowiem mocy obowiązującej wskutek upływu czasu.

Odnośnie drugiego z ww. skutków obowiązywania decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości, zważyć przede wszystkim należało, że działania przedsiębiorstwa energetycznego polegające najpierw na założeniu na cudzej nieruchomości urządzeń przesyłowych, a potem na korzystaniu z tej nieruchomości na cele ich utrzymania i zapewnienia im sprawności technicznej są manifestacją posiadania nieruchomości. Zdaniem Sądu II instancji, który w tym zakresie w pełni akceptuje pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w przywołanej już wyżej uchwale SN z dnia 8.04.2014r. (III CZP 87/13), przypisanie im cech aktów świadczących o posiadaniu służebności gruntowej lub służebności o treści odpowiadającej

służebności przesyłu nie jest jednak możliwe. Inny jest bowiem charakter władania cudzą nieruchomością w zakresie treści służebności gruntowej (po dniu 3 sierpnia 2008 r. - służebności przesyłu), a inny jest charakter władania nieruchomością przez przedsiębiorcę w związku z wydaniem w stosunku do jej właściciela decyzji mających podstawy w art. 35 ust. 1 ustawy o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości. Te decyzje administracyjne wywołują trwałe skutki nie tylko w tym sensie, że nie można ich dowolnie odwrócić, ale i w tym sensie, że nie "konsumują się" one przez jedno doniesie dla obrotu prawnego zdarzenie. Decyzja ta prowadzi do wywłaszczenia właściciela nieruchomości przez trwałe ograniczenie jego prawa. Przedsiębiorca korzystający z urządzeń przesyłowych przystępuje do wykonywania uprawnień, jakie dla niego wynikają z ustaw wywłaszczeniowych nie "obok" właściciela, niejako wytyczając sobie zakres władztwa nad cudzą nieruchomością działaniami manifestowanymi na zewnątrz, co jest właściwe dla posiadacza służebności gruntowej, ale w zakresie, w którym właściciel został ograniczony w przysługującym mu prawie w interesie publicznym i na rzecz państwa. Z kolei działania przedsiębiorcy korzystającego z urządzeń przesyłowych, które legalnie postawił na cudzej nieruchomości w związku z wywłaszczeniem jej właściciela przez ograniczenie przysługującego mu prawa własności, polegające na wstępie na tę nieruchomość i podejmowanie w stosunku do własnych urządzeń działań koniecznych dla zapewnienia im sprawności technicznej, jest wykonywaniem uprawnień zagwarantowanych takiemu przedsiębiorcy w ustawie (art. 35 ust. 2). Nie są to akty posiadania cudzej nieruchomości, skierowane przeciwko jej właścicielowi, mogące doprowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej, obejmującej uprawnienia do wykonywania w stosunku do nieruchomości takich działań, na które przedsiębiorcy pozwalają ustawy wywłaszczeniowe.

Ograniczony w przysługującym mu prawie własności właściciel nieruchomości na podstawie zewnętrznych cech władztwa nad jego nieruchomością manifestowanego przez przedsiębiorcę korzystającego z urządzeń przesyłowych nie może odróżnić, czy przedsiębiorcy w jego działaniach towarzyszy animus posiadania jego nieruchomości w zakresie treści służebności gruntowej (służebności przesyłu), czy też wkracza na tę nieruchomość jako wykonujący uprawnienie ustawowe.

Wykonywanie przewidzianych ustawą i decyzją administracyjną uprawnień do utrzymywania urządzeń przesyłowych posadowionych na cudzej nieruchomości na podstawie tytułu prawnego mającego źródło w decyzji o charakterze wywłaszczeniowym ograniczającej prawo właściciela oraz uprawnień do dostępu do tych urządzeń w celu ich utrzymania we właściwym stanie technicznym, jest działaniem podejmowanym w tym zakresie, w którym właściciel nieruchomości został w swoim prawie trwale ograniczony. Instytucja zasiedzenia służebności ma na celu uporządkowanie długotrwałych stosunków prawnorzeczowych i zmobilizowanie biernego właściciela do zajęcia się przedmiotem swojej własności. Taka sytuacja nie ma miejsca w sytuacji wydania decyzji wywłaszczeniowej, która jak o tym mowa była wyżej, stanowi tytuł prawny dla przedsiębiorstwa przesyłowego do stałego korzystania z nieruchomości wskazanej w tejże decyzji.

Już zatem tylko marginalnie wypadało też za Sądem Najwyższym (III CZP 87/13) zauważyć, że inaczej wygasza się prawa i obowiązki mające źródło w ustawie lub akcie administracyjnym, a inaczej wynikające ze stosunku cywilnoprawnego. Skoro ustawodawca w związku z uchwaleniem ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 116, poz. 731) nie zdecydował się na wygaszenie uprawnień przedsiębiorców korzystających z urządzeń przesyłowych na cudzych nieruchomościach w związku z wydaniem decyzji administracyjnych mających podstawę w art. 35 ust. 1 ustawy o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości to drogą wykładni nie można dokonywać konwersji tych uprawnień w uprawnienia właściwe podmiotom, które uzyskały służebność przesyłu.

W tym stanie rzeczy apelację wnioskodawcy (...) SA z siedzibą w G., jako całkowicie bezzasadną, należało na mocy art. 385 kc w zw. z art. 13 § 2 kpc, oddalić, o czym Sąd Okręgowy orzekł, jak w pkt (...) sentencji.

Na podstawie art. 520 § 2 kpc Sąd II instancji zasądził, jak w pkt (...) sentencji, od wnioskodawcy (...) Spółki Akcyjnej w G. na rzecz uczestników postępowania J. T. (1), J. T. (2), M. T. i P. T. solidarnie kwotę 1717 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego i kasacyjnego. Na zasądzoną kwotę składały się: 200 zł - opłat od skargi kasacyjnej, 17 zł - opłata cywilnoprawna od pełnomocnictwa udzielonego przez uczestników reprezentującemu

ich w postępowaniu kasacyjnym fachowemu pełnomocnikowi, 600 zł – wynagrodzenie pełnomocnika uczestników w postępowaniu apelacyjnym i 900 zł – wynagrodzenie pełnomocnika uczestników w postępowaniu kasacyjnym. Wynagrodzenie to ustalono odpowiednio dla postępowania apelacyjnego zgodnie z § 12 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 7 pkt 3 zaś dla postępowania kasacyjnego zgodnie z § 12 ust. 4 pkt 1 w zw. z § 7 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tj. Dz.U. z 2013r., poz. 490 ze zm.), przy czym, zgodnie z § 2 ust. 1 i 2 stawkę wynagrodzenia pełnomocnika uczestników postępowania ustalono na poziomie pięciokrotności stawki minimalnej, uznając, że tak ustalone wynagrodzenie uwzględnia niezbędny nakład pracy radcy prawnego, charakter sprawy oraz wkład pracy radcy prawnego w przyczynienie się do wyjaśnienia sprawy i jej rozstrzygnięcia.

Sąd II instancji postanowił ponadto w trybie art. 398¹⁵ k.p.c. w zw. z art. 415 k.p.c. na wniosek uczestników postępowania złożony w trakcie rozprawy apelacyjnej:

- w pkt (...) sentencji – nakazać zwrot spełnionego świadczenia ze S.na rzecz uczestników postępowania J. T. (1), J. T. (2), M. T. i P. T. solidarnie w kwocie 1499,74 zł,

- w pkt (...) sentencji nakazać (...) Spółce Akcyjnej w G. zwrot uczestnikom postępowania J. T. (1), J. T. (2), M. T. i P. T. spełnionego przez nich świadczenia w kwocie 786 zł.

Z kolei na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28.07.2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2014r. poz. 1025) Sąd II instancji nakazał, jak w pkt (...) sentencji - ściągnąć od wnioskodawcy na rzecz S. S. kwotę 400 zł tytułem brakujących kosztów sądowych (brakującej opłaty od wniosku i apelacji – które winny być uiszczone w łącznej wysokości 400 zł (2 x 200 zł) a były uiszczone odpowiednio przez wnioskodawcę i uczestników postępowanie po 200 zł.